

4. Маклаков, Анатолий. Общая психология. Учебник для ВУЗов. Санкт-Петербург: Питер, 2016.
5. Матвеева, Елена. “Нейродидактика – новое слово в организации учебного процесса”. Практика преподавания иностранных языков на факультете международных отношений БГУ: электронный сборник 2(2012):93-95. <http://elib.bsu.by/handle/123456789/25899>
6. Матухин, Дмитрий. “Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку студентов лингвистических специальностей”. Язык и культура 2(2011):121-129. <http://cyberleninka.ru/article/n/professionalno-orientirovannoe-obuchenie-inostrannomu-yazyku-studentov-lingvisticheskikh-spetsialnostey>
7. Наумович, Людмила. “Использование принципов нейродидактики в современных учебниках”. Актуальные проблемы гуманитарного образования. Материалы II международной научно-практической конференции, Минск, Октябрь 22-23, 2015.
8. Чорна, Олена. “Особливості та практика формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей”. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки 22(2013):230-237. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmvmn_2013_22_32
9. Caine, Geoffrey, and Renate Caine. “Overview of the Systems Principles of Natural Learning.” Cainelearning.com. www.cainelearning.com.
10. Sabitzer, Barbara. “Neurodidactics – a new stimulus in ICT and computer science education.” academia.edu. https://www.academia.edu/1565350/NEURODIDACTICS-A_NEW_STIMULUS_IN_ICT

УДК 81'42.801

КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ІМЕННИКОВИХ МОДИФІКАТОРІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Новосілець О. В.

*Національний університет “Львівська політехніка”
вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, Україна*

portalnayka@gmail.com

У статті розглядається проблема критеріїв класифікації іменникових модифікаторів в англійській мові. Актуальність статті зумовлена пошуків інтересом до граматичних та прагматичних аспектів вивчення морфології. Мета роботи – проаналізувати та дати оцінку критеріям класифікації іменникових модифікаторів в англійській мові. Перспектива подальших досліджень у цій проблематиці полягає в аналізі розвитку лінгвістичних досліджень у зазначеній галузі.

Ключові слова: номінативна фраза, класифікація, модифікатор, іменник, критерії, концептуальна структура.

КРИТЕРИИ КЛАССИФИКАЦИИ ИМЕННЫХ МОДИФИКАТОРОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Новоселец Е. В.

*Национальный университет “Львовская политехника”
ул. Степана Бандеры, 12, г. Львов, Украина*

В статье рассматривается проблема критериев классификации именных модификаторов в английском языке. Актуальность статьи обусловлена оживленным интересом к грамматическим и прагматическим аспектам изучения морфологии. Цель работы – проанализировать и дать оценку критериям классификации именных модификаторов в английском языке. Перспектива дальнейших исследований в этой проблематике заключается в анализе развития лингвистических исследований в указанной области.

Ключевые слова: номинативная фраза, классификация, модификатор, существительное, критерии, концептуальная структура.

CRITERIA FOR THE CLASSIFICATION OF NOUN MODIFIERS IN ENGLISH

Novosilets A. V.

*National University "Lviv Polytechnic"
Stepan Bandera str., 12, Lviv, Ukraine*

The proposed article details the problem of classification criteria noun modifiers in modern English. Relevance of the article caused lively interest to scientists grammatical and pragmatic aspects of learning English morphology, as well as the reasons for the evolution of modern English language lexical and grammatical levels. The aim of this work was to analyze and give an expert assessment of the criteria for the classification of noun modifiers in modern English. The article analyzes the main important research recently devoted nominative phrases and their classification in modern linguistics (VD Arakin, RS Shutnykova, SL Charekov). Noted trend toward transition from theories that lists a limited number of specified underlying structures, studies that use the most generalized interpretative rules which translate objectives prescription details the interpretation of each individual connection for pragmatists. In our study also noted that the classification of noun modifiers in modern English grammar implies, distribution and morphology-relevant criteria and criteria for the structural and genetic type. In addition, also made an attempt interpretation nominative form, which is a complex process that requires a native speaker of individual ability to solve creative lexical and grammatical problems. To this end, the speaker must have the following resources: a form that the speaker chose to use; the context in which this form is filed; stock linguistic tools, templates and semantic information sets and the ability to create new semantic sets similar to existing structures or the ability to adapt existing semantic system. You should also assume that you need a modular mechanism. In it we have identified three main modules: 1) semantic module composition (embedding produces cognitive semantic structure modifier to the main component. It provides value modifier value subordination main words); 2) module pragmatic blending (provides an interactive interpretative process in which mixed cognitive-semantic structure modifier and the main word. This may require the introduction of additional cognitive-semantic structures needed for communication between lexical concepts); 3) module specifically correct formation received cognitive-semantic structures (providing a condition in which full cognitive semantic interpretation of the structure of the resulting combination Mod + N has the same shape as the simple noun). The prospect of further studies in this issue is the analysis of linguistic research in this area, as well as the possibility of using the results obtained during teaching theoretical courses on lexicology, grammar, pragmatic grammar, semantics, semasiology in British branches of foreign languages.

Key words: nominative phrase classification modifier noun, criteria and conceptual structure.

Постановка проблеми. Як відомо, іменник є поліфункціональною частиною мови. Різноманіття граматичних типів іменників та їх синтаксичного використання зумовлено тим, що іменник здатний висловити все те, що позначається й іншими частинами мови. Прагнення до стислості, наочності в сучасних умовах настільки велике, що мова реагує на нього розширенням вживання номінативної форми, утворенням і поширенням нових синтаксичних конструкцій і, зокрема, що стосується англійської мови, збільшення питомої ваги конструкцій з іменником, який виступає у вторинних функціях. Проблемі критеріїв класифікації іменникових модифікаторів в англійській мові в сучасних мовознавчих студіях приділено недостатньо уваги, а тому потребує глибшого і ґрунтовнішого вивчення, на що й націлена наша стаття.

Аналіз останніх досліджень. Як відомо, типологія є одним з найдавніших розділів мовознавства, разом з тим у цій галузі лінгвістики є ряд білих плям. В англістиці номінативними фразами прийнято вважати такі атрибутивні комплекси, які стоять на межі між складним словом і словосполученням. Увібравши в себе деякі риси і властивості складного слова та словосполучення, вони тим не менш ні тим, ні іншим не є. Незважаючи на те, що словосполучення є однією з основних одиниць синтаксису і вивчення словосполучення, нарівні з вивченням речення, складає предмет синтаксису, до теперішнього часу не існує загальноприйнятого визначення цієї синтаксичної одиниці, і є серйозні розбіжності в її трактуванні у вітчизняній лінгвістиці і за кордоном.

Сьогодні багато робіт присвячено темі словосполучень у сучасній англійській мові. Проблеми порівняльно-типологічної характеристики словосполучень висвітлені в працях багатьох вітчизняних та іноземних вчених. В. Д. Аракін розробив повну порівняльну класифікацію словосполучень англійської мови, визначив поняття "типу словосполучення як одиниці типологічного зіставлення" [1, с. 117].

Р. С. Шутникова охарактеризувала субстантивні словосполучення англійської мови за характером доміантного засобу граматичної зв'язку і виділила три конструктивних граматичних елемента [3, с. 167].

С. Л. Чареков вказує на той факт, що первинні значення конститuentів словосполучення є більш вузькими, конкретними, а подальша їх еволюція призводить до розширення цих значень. У них відбувається збільшення ступеня абстрактності й узагальненості. Це класифікація всіх реалій, явищ, об'єктів, станів крізь призму властивостей людини. Ці ж реалії виявляють свій характер у самих найменуваннях, чим і визначаються їхні граматичні властивості [2, с. 104].

Мета статті полягає в аналізі та оцінці критеріїв класифікації іменникових модифікаторів в англійській мові.

Виклад основного матеріалу. Якщо проаналізувати основні дослідження останнього часу, присвячені номінативним фразам, то можна відзначити тенденцію, спрямовану на перехід від теорій, які перераховують обмежене число специфікованих глибинних структур, до досліджень, які використовують максимально узагальнені інтерпретативні правила, що перекладають завдання прописування деталей інтерпретації кожного індивідуального сполучення на прагматику. Спочатку такий перенос відбувся під час аналізу семантики складних слів, потім у працях, які розглядають відмінні словосполучення Adj + N, а тепер він поширюється на всі види досліджень сполучень модифікатора з іменником, або іншими словами – номінативних фраз.

Сама формула поєднання Mod + N імовірно повинна адекватно репрезентувати семантику сполучення Mod + N, яка ідентифікує семи, що з'являються понад лексичними значеннями конститuentів. За своєю природою ці додаткові значення є контекстуальними і прагматичними, і тому їх ніяк не можна трактувати, базуючись тільки на основі поєднаних лексичних значень.

В отриманій формулі змінні величини релятивності, розмірності, діапазону і перемикачів не тільки характеризують внутрішню семантичну структуру комплексу Mod + N, але й дозволяють висунути певні вимоги до експресивної складової внутрішніх репрезентацій, і до емотивно-культурного компоненту композиції. При визначенні семантичної структури такого комплексу, насамперед, необхідно виявити його внутрішню наповнюваність. Побудова свого роду внутрішньої перспективи комплексу Mod + N створила б можливість з'ясувати як значення семантичних змінних фіксуються в самому контексті.

Слідом за Н. Джекендоффом і його теорією концептуальної структури ми поділяємо базове положення про те, що структура комплексу Mod + N за своїм типом подібна до структури вершинного іменника. Одним з доказів цього може служити той факт, що такі комплекси легко піддаються лексикалізації. Проте водночас необхідно відзначити значимість контекстуального і когнітивного факторів, які відіграють особливу роль у точному визначенні значення таких мовних одиниць [6, с.134].

Інтерпретація номінативних форм – складний процес, який вимагає від мовця здібностей до вирішення творчих проблем. Для цього в нього можуть бути наступні ресурси: форма, яку обрав мовець для використання; контекст, у якому подана ця форма; інвентар лінгвістичних шаблонів і семантичних інформаційних наборів і здібності до створення нових семантичних наборів за аналогією до наявних структур або вміння пристосовувати наявні семантичні системи.

Тому можна припустити, що необхідний модульний механізм. У ньому слід виділити три модулі:

- 1) модуль семантичної композиції;
- 2) модуль прагматичного блендінга;

3) модуль правильної сформованості специфічно отриманих когнітивно-семантичних структур.

Модуль семантичної композиції виробляє вбудовування когнітивно-семантичної структури модифікатора в головний компонент. Він забезпечує підпорядкування значення модифікатора значенню головного слова.

Модуль прагматичного блендінга забезпечує інтерактивний інтерпретаційний процес, під час якого перемішуються когнітивно-семантичні структури модифікатора і головного слова. Цей процес може вимагати введення додаткових когнітивно-семантичних структур, необхідних для забезпечення зв'язку між лексичними концептами.

Модуль правильної сформованості забезпечує стан, за якого повна когнітивно-семантична інтерпретація структури отриманого поєднання Mod+ N має ті ж форми, що і простий іменник, а саме:

- 1) вони входять до списку предикатно-аргументних виразів (або їх кон'юнкції);
- 2) кожен компонент цієї композиції має, принаймні, один ідентифікуючий аргумент;
- 3) в отриманій фразі немає жодного сполучного аргументу.

Отримання свого роду сукупності з компонентів у номінативній фразі передбачає появу досить потужного механізму і вимагає певних обмежень.

Одним із таких принципів є принцип релевантності, описаний у працях Спербера і Вілсон [7, с. 65]. Цей принцип дозволяє обмежити обсяг когнітивного матеріалу, який може бути введений в репрезентацію інтерпретованого головного іменника. Будь-яке розширення ускладнює інтерпретацію та збільшує витрати на неї, знижуючи в такий спосіб потенційну релевантність. Як друге, додаткове обмеження пропонується наявність умовної діакритичності модифікації. Суть цього принципу полягає в тому, що значення словосполучення Mod+N зазвичай інтерпретується таким чином, що субкатегоризація головного іменника, яка виникає через введення модифікатора і створення сукупності, відповідає вже незалежно усталеному дослідним шляхом розрізненню всередині цієї концептуальної категорії. Тому модифікатор у таких прикладах виконує швидше діакритичну функцію, ніж пояснювальну.

Наприклад, *white wine* діакритично позначає вино жовтуватого кольору, *white cherry* відноситься до винограду зеленого кольору, а *white people* позначає людей з рожевою шкірою. Проте з іншого боку, зняття або зниження семантичної неясності видається можливим й іншим способом – через зміну контекстуальних прецизійних рамок.

Порівняємо випадки вживання прикметника *small* з різними за розміром іменниками. *Small screws* відрізняються від *long screws*. Проте, якщо взяти два шурупа різної довжини, то один з них може бути названий маленьким тільки порівняно з іншим, а не тому, що це відповідає загальному знанню. Тому в цьому випадку уявлення про об'єкт регулюється на підставі контекстуальних обмежень розмірності. У поєднаннях типу *small elephant* і *small fly* уявлення про розмірності складається на підставі загального знання і принципу релевантності.

Водночас не можна повністю ігнорувати специфіку когнітивно-семантичної структури прикметника. Зазвичай усі припущення щодо внутрішньої структури прикметника у складі номінативної фрази співвідносять його зі структурою іменника. Це може бути зроблено двома способами:

- 1) значення прикметників можуть бути охарактеризовані як кластери семантичних рис (так само, як і в іменників);
- 2) значення прикметників можуть бути розділені на номінативну частину й іншу – неприкметникову, а, швидше за все, схожу на дієслівний елемент.

Перший шлях – найбільш частотний і був обраний багатьма лінгвістами. Так, наприклад, Кац і Фодор [5, с. 175] представили значення як іменників, так і прикметників у вигляді семантичних маркерів (semantic markers) і розрізнявачів (distinguishers).

Такий самий підхід у науковців Аартс і Калберт [4, с. 101], які вважають, що при аналізі значень іменників і прикметників обидва містять первинні і вторинні семантичні риси. Деякі первинні риси закріплені тільки за іменниками (це ієрархічні двійкові первинні риси найвищого рівня: [+/- concrete], [+/- living]). Проте, вони можуть бути частково відтворені у прикметників як риси, що з'являються в певному контексті. Відповідно, вважають автори, обидва види лексичних одиниць мають семантичні структури з однаковим набором рис, щоправда, відіграють різні ролі [4, с. 143].

Зупинимося на деяких **дистрибуційних критеріях** виділення іменникових модифікаторів у сучасній англійській мові. Перший – це критерій детермінації. За відсутності будь-яких інших специфікацій, саме він є “стандартним” детермінантом більшості субстантивів. Проте, існують відмінності всередині цих іменникових модифікаторів, що стосуються проблеми детермінованості. Якщо іменникові модифікатори відношення та емоційності детермінуються партитивом, то зауважимо, що партитив погано поєднується з перцептивними іменниками. Проте, іменникові модифікатори ментальної здатності можуть вживатися з партитивом, коли є особливе судження, що може бути визнаним за умови існування.

Наступним є **критерій граматичного числа**. Вплив граматичної категорії числа на семантичну природу іменникових модифікаторів відбувається майже природнім способом. По-перше, численними є іменникові модифікатори, які поруч із вживанням в однині, допускають версію множини. Зміна числа зумовлює семантичну модифікацію. Однак не всі модифікатори сприймають множину. У їхньому функціонуванні перевага надається однині.

Отже, серед іменникових модифікаторів, які не сприймають множину, або сприймають її недостатньо, знаходимо іменникові модифікатори відношення та іменникові модифікатори емоційності, які, як зазначалося, є найчисленнішими. Зазначимо, проте, що іменникові модифікатори, які, загалом, не сприймають множину, на думку деяких учених, в окремих випадках допускають “слабку” форму множини (без зміни смислу), яку називають “дистрибутивною множиною” [7, с. 139].

Критерій **морфологічної релевантності** займає вагоме місце в семантичній характеристиці абстрактних іменникових модифікаторів. Йдеться про те, що у процесі дослідження морфології зазначених іменникових модифікаторів ми отримуємо інформацію про семантичний статус відчуття чи відношення. Проте не можна стверджувати, що семантичне значення витікає безпосередньо з морфологічного утворення. Немає морфо-семантичного паралелізму, є зв'язок між морфологічним утворенням і семантичним значенням.

Повертаючись до іменникових модифікаторів відношення і до іменникових модифікаторів емоційності, варто зауважити, що вони можуть бути утворені різними способами. Наведемо найголовніші:

- утворення на – tion: affliction, consternation, satisfaction;
- утворення на – ment: contentement;
- утворення на – ance/ence: indifference.

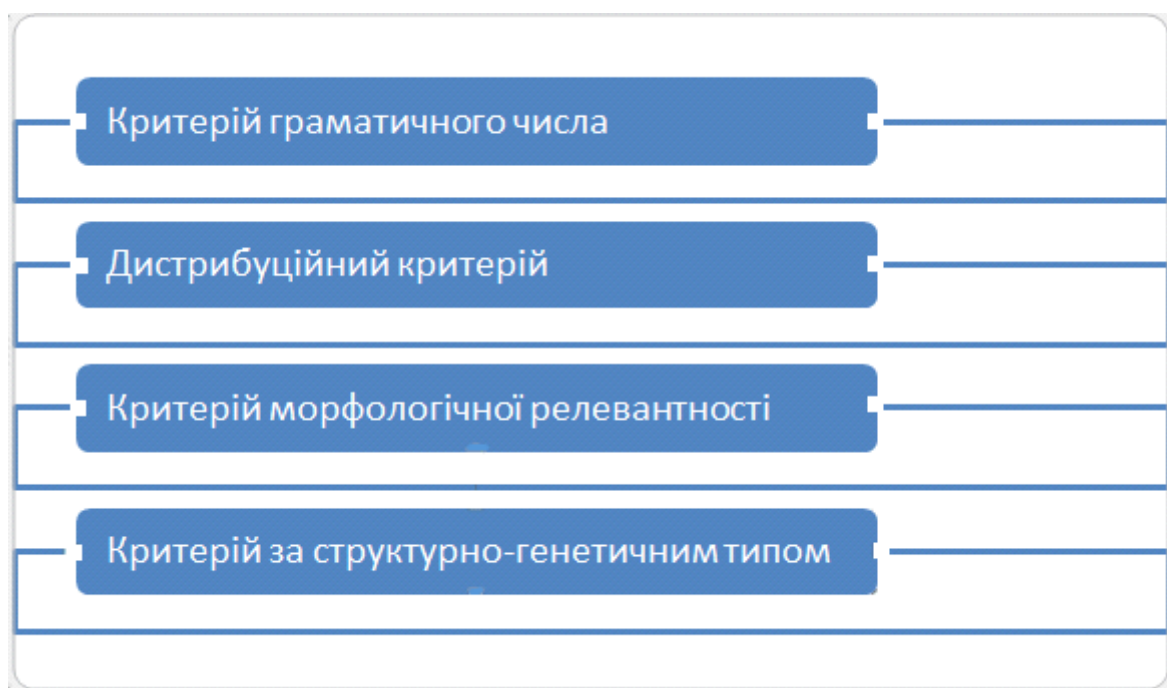
Отже, ми згрупували і класифікували найбільшу підгрупу іменникових модифікаторів абстрактності, які відносимо до психологічних.

Узявши до уваги зазначені вище дистрибуційні критерії, ми продовжили класифікувати іменникові модифікатори за словотвірними моделями, що дозволило виявити походження,

виникнення і становлення словотвірних моделей, за якими утворюються абстрактні іменникові модифікатори. Назвемо це класифікацією за структурно-генетичним типом.

Як бачимо, **класифікація іменникових модифікаторів за структурно-генетичним типом** передбачає поділ абстрактних іменникових модифікаторів на дві великі групи: складні слова, чи мотивовані, і прості слова, чи немотивовані. У свою чергу, перша група зазнаватиме подальшого поділу за словотвірними моделями. Зауважимо, що класифікаційні підгрупи подані в порядку градації, тобто в залежності від ступеня їх продуктивності.

Зобразимо виокремлені нами критерії класифікації іменникових модифікаторів в англійській мові графічно:

Таб. 1. Критерії класифікації іменникових модифікаторів в англійській мові

Висновки й перспективи подальших розробок. Класифікація іменникових модифікаторів в англійській мові передбачає як граматичні, дистрибуційні та морфологічно-релевантні критерії, так і критерії за структурно-генетичним типом. Перспектива подальших досліджень у зазначеній проблематиці полягає в аналізі розвитку лінгвістичних досліджень у зазначеній галузі, а також у можливості використання отриманих результатів під час вивчення лексикології, граматики, прагматики сучасної англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аракин В. Д. Сравнительная типология английского и русского языков / Аракин В. Д. - М. : Учеб. пособие. - 2-е изд: Просвещение, 1989. - 117 с.
2. Чареков С. Л. Семантическая структура словообразования в русском и алтайских языках / Черекон С. Л. - СПб.: Наука. - 2004. - 106 с.
3. Шутникова Р. С. К вопросу о сочетаемости прилагательных в современном английском языке / Р. С. Шутникова. - М. - А.К.Д. - 1966. - 167 с.
4. Aarts, J.M. Metaphor and non-metaphor. The semantics of adjective – noun combinations. [Text] / Aarts, J. M. and J. P. Calbert. – Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1979. – 252 p.
5. Katz, J. J., and J. A. Fodor. The structure of a semantic theory. [Text] / J. J. Katz and J. A. Fodor. – Language, 1963, v. 39 (1). – P. 170-210.

6. Representation and relevance [Text] / Sperber, D. and D. Wilson // Kempson, R. (ed.) Mental representations: the interface between language and reality. – Cambridge University Press, 1988. – P. 133-153.
7. Sperber, D. Relevance: Communication and cognition [Text] / D. Sperber and D. Wilson. – Oxford: Basil Blackwell, 1986. – 243 p.; Sperber, D.

REFERENCES

9. Arakin V.D. Sravnitel'naya tipologiya angliyskogo i russkogo yazykov / Arkin V.D. - M. : Ucheb. posobie. - 2-e izd: Prosveschenie, 1989. - 117 p.
10. Charekov S. L. Semanticheskaya struktura slovoobrazovaniya v russkom i altayskikh yazykakh / Charekov S.L. - SPb.: Nauka. - 2004. - 106 p.
11. Shutnikova R.S. K voprosu o sochetaemosti prilagatelnykh v sovremennom angliyskom yazyke / Shutnikova R.S. - M. - A.K.D. - 1966. - 167 p.
12. Aarts, J.M. Metaphor and non-metaphor. The semantics of adjective - noun combinations. [Text] / Aarts, J.M. and J. P. Calbert. - Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1979. - 252 p.
13. Katz, J.J., and J.A. Fodor. The structure of a semantic theory. [Text] / J.J. Katz and J.A. Fodor. - Language, 1963, v. 39 (1). - P. 170-210.
14. Representation and relevance [Text] / Sperber, D. and D. Wilson // Kempson, R. (ed.) Mental representations: the interface between language and reality. - Cambridge University Press, 1988. - P. 133-153.
15. Sperber, D. Relevance: Communication and cognition [Text] / D. Sperber and D. Wilson. - Oxford: Basil Blackwell, 1986. - 243 p.

УДК 811.161.2'367.625 "13/18"

ВИДО-ЧАСОВІ ВІДНОШЕННЯ ДІЄПРИСЛІВНИКОВИХ ФОРМ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XIV – XIX ст.

Оленченко Н. В.

*Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна*

elitnatka@ mail.ru

У статті аналізуються видо-часові відношення дієприслівникових форм в українській мові XIV – XIX ст. Увага акцентується на розмаїтті синонімічних дієприслівникових форм, яке протягом зазначеного періоду поступово слабшало, що призводить до витіснення однієї з форм. Цей процес відповідає загальній тенденції розвитку дієприслівників, у межах якого виявляється закріплення співвідношення “вид – форма”.

Ключові слова: видо-часові відношення, дієприслівникова форма, синонімічна форма, dokonаний і nedokonаний вид, теперішній і минулий час.

ВИДО-ВРЕМЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ ДИЕПРИЧАСТНЫХ ФОРМ В УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ XIV – XIX вв.

Оленченко Н. В.

*Запорожский национальный университет
ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина*

В статье анализируются видо-временные отношения деепричастных форм в украинском языке XIV – XIX вв. Внимание акцентируется на разнообразии синонимических деепричастных форм, которое на протяжении указанного периода постепенно ослабевало, что привело к вытеснению одной из форм. Этот процесс отвечает общей тенденции развития деепричастий, в рамках которого проявляется укрепление соотношения “вид-форма”.

Ключевые слова: видо-временные отношения, деепричастная форма, синонимичная форма, совершенный и несовершенный вид, настоящее и прошедшее время.